

Vendégségben

Konrád György (1933–2019) emlékére

Egy tekintet: a magától értetődőt az abszurdum mellé rendelő tárgyilagos rácsodálkozásé, a betiltott gyerekiségét évtizedek múltán is példás derűvel őrző figyelmes felnőtté, aki álarcot is mintha csak azért öltene, hogy mögüle barátságosan tovább kíváncsiskodhassék; egy hang: nyugodt és mély, a határozott, de sohasem rá-, mindig csak elbeszélő, és mindig mindenütt otthonosan zengő diskurzusé; egy történet: saját és nem saját, irodalom és élet, minket néz, rólunk szól. Én nem tudnám elképzelni e nélkül a tekintet, e nélkül a hang nélkül. Magamat idézem, a hetvenötödik születésnapjára, köszöntésül írtam ezt több mint tizenegy éve. Emlékkönyvbe, kézzel, és nem tudtam elképzelni.

Vagy inkább vendégkönyvbe.

Vendégkönyvbe elevennek írunk. És jó volt igazán is a vendégének vagy csak a társaságában lenni, és jó, hogy személyes emlék is van róla sok. Egy csobánkai séta, nyár-elő a Duna-korzón, karácsony Rajk Laciéknál. Róma, Hegymagas, Torockó utca. Barátkozás és munka. Az *Elutazás és hazatérés* ráadásul abban a nagyváradi lakásban végződik, a *Fenn a hegyen...* pedig ott kezdődik, ahol kislánykorában az édesanyám sok nyarát töltötte.

De mindez már tényleg csak ráadás ahhoz az élményhez képest, ami a könyvei olvastán az első pil-

lanattól fogva ért. A látogatójából húszévesen hosszú mondatokat másoltam ki magamnak a naplómba, mert felkavartak és megnyugtattak. És személyes élmény lett már ez is. A szem, a hang. Az az elemien evidens, férfiasan tárgyilagos, mégis „naiv” tekintet, amely úgy, olyan gyermekies makacssággal csodálkozik rá a kor képtelen fejleményeire, hogy ezzel mintegy függetleníti magát az évszázad intellektuális elfogultságaitól („igen, ez az, ez most lehetséges” – tudósít az elbeszélő arról, hogy mit érzett tizenegy évesen, amikor egy egyenruhás férfi a homlokához nyomta a pisztolyát, ugyanakkor azt is érzi, hogy „az egész nem igazán komoly”), meg a hangja is, *ahogyan* mondja, igen.

Ahogy néz és ahogy mondja: így, ennek a hatalom számára mindig különösen kellemetlen, barátságos tónusnak a révén lett ő a magyarországi, sőt a közép-európai változások kulcsfigurájává is „antipolitikusként”, tehát szabad emberként, aki – miközben létrehozta a kortárs magyar irodalom egyik legjelentősebb életművét – a szabadság világdivatja múltán is szabad maradt mindhalálig.

Mindhalálig: csak ez lett bizonyos most.

De marad a tekintete, marad a hangja.

Barna Imre